

(використовуються також терміни “ВРМ-система” і “ВРМ”). Кордон між ІС орієнтованими і не орієнтованими на управління бізнес-процесами, визначається їх можливістю підтримувати реінжинірінг бізнес-процесів і налаштовуватися на створені проєктувальником підприємства моделі процесів.

Традиційний спосіб автоматизації бізнес-процесів – розробка або придбання готового прикладного програмного забезпечення. Проте на практиці прикладні програми дозволяють автоматизувати лише частину кроків бізнес-процесу, а головне – внесення навіть невеликих змін до схеми бізнес-процесу призводить до необхідності перепрограмування і великих витрат часу. В результаті прикладні програми не встигають оновлюватися в тому темпі, який диктують умови бізнесу і потреби, що постійно змінюються.

Висновки. Проаналізувавши розвиток ІС та ІТ як у Радянському Союзі, так і на заході, відмітивши схожість їх еволюції і специфіку, яка їх відрізняє, ми все одно повинні розуміти, що на ситуацію впровадження і застосування ІС сьогодні у нашій країні вагомий вплив здійснили як одні, так і інші. Візьмемо за приклад ситуацію на російському ринку ІС та ІТ, який серед ринків країн СНД можна вважати передовим. Хоча зараз на російському ринку представлений досить широкий спектр програмних продуктів вітчизняної розробки в області ІС, всі вони ще не можуть в повній мірі конкурувати з світовими лідерами цього напрямку. В цілому російський ринок ІС сьогодні розділений між західними і російськими ІС не за галузевою ознакою, а за масштабом підприємств. Більшість користувачів західних ІС – це великі підприємства нафтогазової галузі, важкої промисловості та машинобудування. Лише невелике число російських постачальників ІС мають подібні контракти [3].

Основними критеріями вибору зарубіжних ІС, на думку постачальників, є популярність і функціональні можливості системи, а вартість і вимоги до апаратного забезпечення як значущі чинники вибору постачальниками не розглядаються.

При виборі корпоративної системи управління такого масштабу замовники (звичайно це крупні холдинги) більше зацікавлені в ефективності оптимізації бізнес-функцій і, як правило, готові до великих витрат на ліцензії і впровадження. Крім того, сам факт впровадження корпоративної системи управління від крупного західного розробника може збільшити ринкову вартість/привабливість підприємства для інвесторів.

Основними критеріями при виборі російських ІС користувачі вважають функціональні можливості, вартість і гнучкість системи. Найменш значущі чинники – вимога до апаратного забезпечення і масштабність.

Ситуація у нашій країні майже ідентична російській. Але зараз у доволі скрутні часи для економічного становища багатьох наших підприємств, коли актуальним є боротьба за виживання, ІС та ІТ російського і українського виробництва можуть стати саме тим необхідним для боротьби з кризою інструментарієм, який допоможе максимально оптимізувати свою діяльність і зекономити кошти. Адже, коли якщо не зараз більш важливими є відносна дешевизна, зручність використання, швидкість впровадження і локалізованість наших ІС, ніж престиж, інвестиційна привабливість і бренд західних ІС. Все залежить лише від правильних рішень як управління наших представників ІС, так і топ-менеджерів фірм, які потребують їх втручання.

Література

1. Выбор ERP – российская специфика. Режим доступа: http://www.i2r.ru/static/342/out_17306.shtml
2. Яковлева Е. Компания Telegrid Ltd Финансовая газета (Региональный вып.). – № 36. – С. 15 от 4.09.08 г. Режим доступа: http://www.logistics.ru/9/4/2/i20_38922p0.htm
3. Рынок информационных систем в России ненасыщен // Логистика и управление. Режим доступа: <http://www.logistpro.ru/723>
4. Информационные системы и технологии в экономике и управлении / Под ред. В.В. Трофимова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Высшее образование, 2007.
5. Кузякин В.И. Теория экономических информационных систем. – Екатеринбург: НОУ УрИБ, 2004.
6. Кузякин В.И., Хохлов И.А. Информационные технологии в экономике – Екатеринбург: НОУ УрИБ, 2004.
7. Чухарева О.В. Информатизация региона // Сб. науч. трудов по матер. II ежегодной межрегиональной науч.-практ. конф. “Инфокоммуникационные технологии в региональном развитии”, 5–6 февр. 2009 г.
8. Российский рынок корпоративных информационных систем // Компьютер-Пресс. Режим доступа: <http://www.compress.ru/article.aspx?id=9493&iid=403>

УДК 330.322.16:330.341.1

Н.О. МАМОНТОВА
Національний університет “Острозька академія”

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СИСТЕМІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ КОМПАНІЇ

У статті проаналізовано окремі аспекти побудови систем управління вартістю компанії. Зроблені пропозиції щодо використання інвестиційних інструментів у практиці вартісного управління. Надано рекомендації щодо стимулювання інвестиційної діяльності в контексті реалізації завдань, спрямованих на максимізацію вартості компанії. Визначені перспективи подальших розвідок з означених питань.

Separate aspects of company value management system constructions are analyzed in the research. Suggestions on the use of investment instruments in practice of value management are given. Recommendations for the

stimulation of investment activity in the context of realizing the tasks, directed on company value maximization are provided. The perspectives of subsequent researches of mentioned issues are determined.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Нині корпоративні структури, в тому числі транснаціональні корпорації, є основними суб'єктами, які через механізми інвестування визначають не лише динаміку, а й траєкторію розвитку національних економічних систем. Саме тому від особливостей організації та фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності корпоративних структур залежить стан справ у науково-технологічній та інноваційній сферах. З іншого боку, в сучасних умовах власники великих компаній ставлять собі за мету, як правило, максимізувати вартість, в тому шляхи через ефективне інвестування. Отже, проблема дослідження інвестиційних важелів максимізації вартості компанії є актуальною і становить неабиякий інтерес для науки і практики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З означеної проблематики є чимало наукових праць. Плідно працюють над цією проблематикою провідні вчені – А. Даніленко [1], Я. Жаліло [2], Б. Кваснюк [3], Л. Федулова [4] та ін. Але нині бракує системних розвідок з питань організації фінансування такої інвестиційної та інноваційної діяльності, яка б давала змогу вітчизняним великим корпоративним структурам здійснювати раціональне управління вартістю компанії відповідно до потреб ринку, що швидко змінюються.

Мета роботи – розробити науково-обґрунтовані пропозиції з питань удосконалення механізму фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності у великих корпораціях в контексті необхідності максимізації їхньої вартості.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Загострення економічної кризи неодмінно призведе до зниження вартості компаній, що можна спостерігати через падіння індикаторів фондового ринку. Натомість згідно теорії циклів економіка рано чи пізно змінить траєкторію розвитку і вступить у фазу зростання, що поставить перед власниками та менеджментом великих компаній на порядок денний проблему пошуку та реалізації системних інвестиційних проектів, що максимізують вартість бізнесу.

Корпоративні структури майже завжди мають демонструвати вищу, ніж в середньому по економіці, інвестиційну та інноваційну активність. Тому що такі структури (а вони здебільшого представлені господарськими товариствами та об'єднаннями підприємств), акумулюючи фінансові, матеріальні, людські та інтелектуальні ресурси, мають реалізовувати проривні капіталомісткі проекти.

Більшість найпотужніших корпоративних структур України працює в галузях третього технологічного укладу, який характеризується домінуванням екологічно небезпечних технологій. Вартість таких компаній зростає в основному в періоди зростання вартості продукції (як правило, з низьким рівнем переробки), яку вони виготовляють (метал, сталь, енергетичні матеріали тощо).

Наявна статистична база дозволяє проаналізувати напрями і джерела інвестування великих корпоративних структур. Найбільші корпорації України використовують переважно внутрішні джерела для фінансування капітальних інвестицій [1] і майже не використовують зовнішні джерела (кредити банків та небанківських установ, бюджетні кошти, іноземні інвестиції тощо). Це можна пояснити небажанням корпоративних структур залучати до реалізації власних інвестиційних проектів сторонніх учасників. Причинами такого стану може бути побоювання витоку інформації, необхідність дотримання визнаних процедур управління інвестиційним процесом на рівні підприємства, небажання відволікати дефіцитні обігові кошти на фінансування обслуговування боргу, ризик зростання додаткових перевірок контролюючими органами тощо.

Інвестиційні ресурси корпоративного сектору економіки (в тому числі і ті, які спрямовуються на забезпечення потреб інноваційного розвитку) в значній мірі сформовані завдяки амортизаційним відрахуванням. Тому апарат держави до розробки амортизаційної політики має підходити особливо уважно [2]. Однак суттєвим упущенням попередніх років можна визнати зволікання з реформуванням амортизаційної політики. Аналіз статистичних даних дозволяє зробити висновок, що більшість амортизаційних відрахувань протягом 1990–2003 рр. використовувалася не за своїм економічним призначенням. Невиправдано скорочена кількість норм амортизації до 4 за умов наявності великих розбіжностей в умовах відтворення основних фондів та строках їх служби [3]. Норми прискореної амортизації є не вигідними для збиткових підприємств, яких в нашій економіці, на жаль, більше 40 %. Прискорена амортизація не дуже вигідна і в умовах відсутності платоспроможного попиту, коли зростання собівартості продукції веде до відмови споживачів від користування цією продукцією.

В умовах нерозвинутості систем національного фінансового ринку одним із потужних джерел інвестиційно-інноваційної діяльності великих корпоративних структур є зовнішні запозичення. Зауважимо, що попри значні позитивні зовнішні запозичень бізнес при цьому позбавляється самостійності в ухваленні інвестиційних рішень. Зростає залежність вітчизняних підприємств від іноземного капіталу. Так, з 1999 р. до січня 2006 р. валовий зовнішній борг зріс із 20.5 до 38.818 млрд доларів США (або до 46,7 % від ВВП), а станом на початок 2009 р. перевищив 105 млрд дол. Враховуючи перспективне зростання попиту на інвестиції, доцільно впровадити ефективні процедури контролю та управління ризиками зовнішнього фінансування. Адже суттєвий недолік приватних негарантованих зовнішніх запозичень (зокрема муніципальних та суб'єктів підприємництва) полягає у тому, що вони, як правило, здійснюються в умовах відсутності чітких публічних критеріїв вибору контрагентів та обмежень на напрями і пріоритети використання запозичених коштів.

Проте більшість вітчизняних корпоративних структур не має змогу вийти на зовнішні ринки запозичень задля пошуку ресурсів на реалізацію інвестиційних та інноваційних проектів. Наявні механізми інвестиційної діяльності не здатні вирішити задачу відновлення основних фондів великих корпорацій [4]. Ані фондовий ринок, ані банківська система, ані інвестиційні фонди не виконують своїх функцій по акумулюванню вільних коштів і їхньої трансформації в інвестиції [5]. Корпоративні структури обрали шлях самофінансування інвестиційної діяльності, спрямовуючи кошти в основному на підтримку діючих потужностей. Держава фактично припинила підтримувати інвестиційні процеси і зняла із себе відповідальність за розвиток виробництва, а нові ринкові інститути забезпечення розширеного відтворення, насамперед банківська система і фондовий ринок, так і не склалися [6].

Удосконалення виробничої сфери, в тому числі і здійснення повномасштабної структурної реформи, можливе внаслідок використання ефекту мобілізації капіталу, в результаті чого тимчасово вільні заощадження через кредитний механізм справляються у перспективні інвестиційні проекти, а також у розвиток нових галузей [3]. Це позитивно позначиться і на показниках мобільності капіталу. Такого ефекту можна досягти при посередництві сектору фінансових корпорацій, які акумулюють фінансові ресурси сектору домашніх господарств (а інші сектори не схильні здійснювати довгострокові вкладення еластично до зростання доходів) і “перерозподіляють” їх на користь ефективних виробників. Як не парадоксально це звучить, але перспектива динамічного конкурентоспроможного розвитку корпоративного сектору залежить насамперед від зростання доходів домогосподарств та зусиль сектору фінансових інвестицій щодо трансформації заощаджень населення у реальні інвестиції. Це, зокрема, дасть можливість акумуляції фінансового джерела інвестицій через механізм емісії цінних паперів.

В той же час, на нашу думку, показники вартості компанії та її динаміки не можуть бути абсолютним критерієм для оцінки результативності вартісного управління. Оскільки завданням управління є цілеспрямований вплив на керований об’єкт для забезпечення досягнення поставлених цілей, результативність управління можна оцінити за ступенем досягнення цих цілей. Вибір цільового критерію у вартісній системі аналізу має корелювати з обраною стратегією розвитку компанії та створеними ключовими компетенціями. Для постіндустріальної економіки така ключова компетенція може бути сформульована наступним чином: чим вища частка інтелектуального капіталу у загальній структурі капіталу підприємства, та чим вища ефективність його використання – тим краще. Відповідно, зростатиме і стейхолдерська вартість компанії.

На практиці інколи виникає проблема “максимального врахування” існуючої інформації та її інтерпретації при здійсненні остаточних висновків щодо вартості компанії. Наука намагається запропонувати так звані “еклектичні рекомендації”, що в основному базуються на можливості застосування результатів оцінки з використанням перерахованих вище та інших підходів. Такі рішення мають бути реалізовані з урахуванням параметрів інвестиційної стратегії компанії.

На думку авторки, необґрунтоване зростання вартості компанії призводить до її “ринкової переоцінки”, що призводить до значних ускладнень (аж до банкрутства). Стратегія максимізації вартості компанії на основі використання інвестиційних інструментів має базуватися на так званому “обґрунтованому зростанні”, що базується на позитивній динаміці певних ринкових та внутрішніх вартісних чинниках, включаючи і зростання вартості інвестиційного капіталу.

Впровадження повноцінного механізму управління компанією на основі управління її вартістю – процес складний і довготривалий. Найголовніше завдання в цьому контексті – виробити у всіх учасників цього процесу (акціонерів, вищого менеджменту, керівників функціональних підрозділів, співробітників) так зване “вартісне мислення”, що базується на розумінні ключових чинників вартості та їхньої динаміки в разі ухвалення тих чи інших рішень. “Вартісне мислення” автор визначає як систему поглядів учасників процесу вартісного управління, якщо ця система орієнтована на досягнення оптимальних значень вартості компанії в конкретний період часу.

Отже, в сфері реалізації державної фінансової політики принципово важливим стратегічним завданням є створення середовища, яке заохочуватиме стратегічно орієнтовані інвестиції корпоративних структур насамперед у важливі для соціально-економічного розвитку країни сфери та галузі. Орієнтирами стратегії стимулювання інвестиційної діяльності корпоративних структур мають стати:

- підвищення макроекономічної ефективності бюджетних капітальних видатків, опанування сучасними бюджетними стимулами розвитку;
- акумуляція коштів населення в рамках систем соціального та пенсійного страхування та їх спрямування на довгострокове кредитування інвестиційної діяльності корпоративного сектору;
- спрощення доступу великих корпоративних структур до довгострокових кредитів, зниження реальних процентних ставок завдяки реструктуризації та додатковій капіталізації банківського сектора, створення інститутів довгострокового кредитування, збільшення присутності іноземного банківського капіталу на ринку України;
- зміцнення міжгалузевих потоків капіталів шляхом розвитку фондового ринку, розвитку горизонтально та вертикально інтегрованих компаній;
- реформування системи оподаткування прибутку корпорацій, яка має заохочувати їхнє інвестиційне спрямування, в тому числі за допомогою механізмів фондового ринку;
- формування прозорих та таких, що спираються на досвід країн-членів ЄС, податкових стимулів інвестиційних процесів, забезпечення рівності доступу до цих стимулів шляхом прозорості та доступності надання належних преференцій;

– впровадження інструментів стимулювання енерго- та ресурсозбереження, переходу на енерго- та ресурсозберігаючі технології як засобу підвищення продуктивності та вивільнення значних інвестиційних ресурсів;
 – радикальне поліпшення поінформованості вітчизняного та іноземного бізнесу щодо інвестиційних можливостей підприємств, галузей та регіонів, інвестиційних перспектив в Україні, умов економічної діяльності та макроекономічну ситуацію на теренах України, становище на ринках, виробничий потенціал українських підприємств тощо.

Висновки. У сфері реалізації державної фінансової політики принципово важливим стратегічним завданням є створення середовища, яке заохочуватиме стратегічно орієнтовані інвестиції корпоративних структур насамперед у важливі для соціально-економічного розвитку країни сфери та галузі. Необхідно орієнтуватися на підвищення макроекономічної ефективності бюджетних капітальних видатків, опанування сучасними бюджетними стимулами розвитку. Доцільно реалізація політики з активізації акумуляції коштів населення в рамках систем соціального та пенсійного страхування та їх спрямування на довгострокове кредитування інвестиційної діяльності корпоративного сектору. Корисним буде спрощення доступу великих корпоративних структур до довгострокових кредитів, зниження реальних процентних ставок завдяки реструктуризації та додатковій капіталізації банківського сектору, створенню інститутів довгострокового кредитування, збільшенню присутності іноземного банківського капіталу на ринку України. Необхідне реформування системи оподаткування прибутку корпорацій, яка має заохочувати їхнє інвестиційне спрямування, в тому числі за допомогою механізмів фондового ринку, а також формування прозорих та таких, що спираються на досвід країн-членів ЄС, податкових стимулів інвестиційних процесів, забезпечення рівності доступу до цих стимулів шляхом прозорості та доступності надання належних преференцій. В практиці регулювання слід орієнтуватися на впровадження інструментів стимулювання енерго- та ресурсозбереження, переходу на енерго- та ресурсозберігаючі технології як засобу підвищення продуктивності та вивільнення значних інвестиційних ресурсів.

Реалізація цих заходів дозволить активізувати інвестиційну діяльність компаній та забезпечити повноцінне використання ними інвестиційних важелів максимізації вартості.

Перспективи подальших розвідок вказують, що мають бути проведені дослідження, спрямовані на визначення механізмів дієвого стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності великих корпоративних структур на пріоритетних (проривних) напрямках розвитку та створення середовища для формування інноваційних корпорацій (у формі технополісів, технопарків, наукоградів тощо). Також необхідний пошук методик побудови систем вартісного управління, виходячи з конкретних ринкових ситуацій.

Література

1. Даниленко А. Особливості формування фінансів реального сектора України // Економіка України. – 2006. – № 6. – С. 20.
2. Проблеми та пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України. Наук. доп. (за ред. Я. Жаліло). – К.: НІСД, 2005. – 24 с.
3. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За ред. Б.Є. Кваснюка. – К.: ІЕПр НАНУ, Х.: Форт, 2003. – 424 с.
4. Федуллова Л.І. Корпоративні структури в інноваційній діяльності: світовий досвід і можливості для України // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 4. – С. 9–27.
5. Захарін С.В. Інвестиційне забезпечення відтворення основних фондів // Економіка України. – 2007. – № 5. – С. 43–51.
6. Данько М.С. Визначення науково-технологічних пріоритетів як складова політики економічного зростання // Вісник Інституту економічного прогнозування. – 2002. – № 1. – С. 40–58.

УДК 338

В.В. ПУХАЛЬСЬКИЙ, Р.М. ГОНЧАРСЬКА
 Хмельницький національний університет

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Здійснено аналіз конкурентоспроможності українських туристичних підприємств та конкурентних переваг в сфері міжнародного туристичного бізнесу. Надано характеристику туристичної діяльності таких країн-сусідів, як: Польща, Угорщина, Чехія, Болгарія, Румунія, Словаччина, Росія, Білорусь, Молдова та зроблено висновки, щодо конкурентоспроможності цих країн в сфері міжнародного туристичного бізнесу.

The analysis of competitiveness of the Ukrainian tourist enterprises and competitive edges is carried out in the sphere of international tourist business. Description of tourist activity of such neighbouring countries is given such as: Poland, Hungary, Czech Republic, Bulgaria, Romania, Slovakia, Russia, Belarus, Moldova, and conclusions are done, in relation to the competitiveness of these countries in the international tourist business sphere.

Актуальність дослідження. Істотно впливає на загострення конкурентної боротьби при виході на зовнішні ринки туристичних підприємств України розвиток регіональних інтеграційних процесів. Приєднання до